

БДЕЊЕ

Кроз мрачни, запуштени парк у провинцијском граду, осветљен само месечином, хваташ пречицу до теткине зграде. Мораш да пожуриш. Знаш да те неће грдити што касниш, али ће бринути. Киша је тек престала, тло је клизаво. Чујеш сопствени дах, и удаљене људске гласове са улица које оивичују парк. И упорни лавез пса луталице који те прати, храмљући. Сад нема повратка, говориш себи, осврћући се повремено, како би проверила колико ти се приближио. Знаш да не треба да трчиш, знаш да не треба да покажеш страх. Имаш тринаест или четрнаест година. Изненада, двадесетак корака на стази испред тебе, која кривуда између ниског растиња, искрсава чудна двоглава композиција из које пригушено допиру гласови, један са земље, други са неба, тако ти се чини. Журиш да што пре изађеш на улицу којом треба продужити педесет метара до бесмислено великог моста, јер је речица под њом занемарива, и пошто га пређеш, одмах са десне стране је теткина зграда. Улаз број 12. Журиш да композицију претекнеш, јер је спора, попут грандиозне корњаче, и онда се саплићеш, о неку грану или камен, те насрћеш на усправну мушку фигуру, високу можда и два метра. На човека који гура инвалидска колица, из којих ће преко рамена провирити бабина глава, и која ће завирити и у твој сан, много пута, годинама касније, час рашчупане седе косе, час зализана као Месец над вама, час с нелогичном зимском капом, јер је у питању летњи распуст. Ипак, над капом се потпуно јасно уздиже бела кићанка, као куп сладоледа који си нешто раније полизала у сласт, у друштву дечака с наочарима који ти се набацивао, док се Сандра мрштила и превртала очима. Једино је бабино лице увек исто, и у сећању, и у сновима, и у сећањима на снове – сиво, троугласто, истурене шпицасте браде, дубоко избраздано борама, и разрогачене тамне

очи. Да ли се до поузданости сећања само тако и стиже, потрагом за заједничким именитељем свих слика нахватаних премотавањем сећања, или оних из снова? Све остало треба одбацити. Све остало је прашина ума. Срам те било! галами човек. Је л' ти видиш да гурам колица, јеси ли ћорава, пизда ти матерна, ко те направи такву! Хитро се придижеш са блатњавог тла, и трчиш, заборављајући на пса, док те његове речи сустижу, зујећи ти око ушију. Ено, тамо, одмах пошто пређем мост, говориш себи док ти срце снажно удара, тамо је тетка, тамо, у згради боје ваниле, с белим балконима...

Твоја бездетна тетка. Глумица у локалном позоришту. У престоници је добила само једну споредну улогу, што њен пркосни нос, дивно извајан, с благо подигнутим врхом, није могао да поднесе, те се јавила на конкурс и преселила. У град на речици којој су направили чак неколико мостова. Боље први у селу него последњи у граду, рећи ће својим трима сестрама, што ћете ви, њихови биолошки наставци, три сестре од тетака, препричавати и објашњавати једна другој онда кад вас буду смештали у међуградски аутобус, током летњих распуста, на пут у теткин град. Ено сада слике ваших мајки, како стоје на перону и машу вам. Ено затим и руке времена, попут машине на градилишту – шта је живот друго него једно велико недовршено градилиште? – ено временског багера и његове кашике како најпре хвата и односи Драгичину мајку, док Ивановина и твоја машу и даље, још читавих десетак лета. У збиљи више нико не маше, јер сте одавно одрасле девојке, потом и удате жене. Ти, међутим, у сећању на та путовања, држиш и даље Ивановину и своју мајку иза металне перонске оgrade. Док возило лагано напушта станични простор, пушташ да машу. У сличним летњим хаљинама цветног дезена, у сандалама с каишом око глежња, две сестре приближних година, белих лица и светлих очију, готово идентичних фризура, помало провидних од тапирања, стоје и машу. Потом је у једној таквој визији наишла иста машина, иста механичка рука која је однела и твоју мајку, на небо, на неко друго градилиште.

Тетка је у провинцијском граду с дугом позоришном традицијом убрзо срела добростојећег удовца, инжењера, наочитог човека, крупног, ћелавог, с тамним брковима. Твоје сећање на њега редовно му ставља у шаку малену руку која припада његовој кћери, танушној девојчици, Сандри, намрштеног лица. И њих двоје остају у том положају, на замишљеној фотографији каква ти се урезује у памћење од првог сусрета. Он, огроман, округле главе која лебди под лустером, као његов саставни део, као још једна кугла, и девојчица бледог, дугуљастог лица, кратке, црне косе. Док ти и тетка улазите у стан, с кофером, он стоји у дневној соби и држи

за руку Сандру. Потпуно неприродно и непотребно. Обе имате по осам или девет година. Одмах је доживљаваш као драгоцену, ретку биће. Баш зато што јој је умрла мајка, баш зато што је намргођена и тајанствена. И увек ћеш сматрати да највише права полагеш на њу, јер сте истих година, док су Ивана и Драгица нешто старије. Међутим, Сандра тетки никада неће узвратити ни љубазношћу за сав труд који је улагала у њихов однос. Остаће неприлагођена девојчица у ружичастом свету који јој је њена маћеха направила, и који се с повлачењем и хладноћом девојчице све више ширио – до размере бајке. Уз нестварне прославе рођендана, уз гомилу играчака и хаљиница које су стизале са разних путовања у иностранство, а које је Сандра ретко облачила, не излазећи из панталона. Ти си будала, Мирјана, ето шта си ти, знале су да јој кажу сестре. Никада те неће заволети, помири се с тим и роди себи дете. И то су знале да кажу.

Доћи ћеш ваљда кад умрем, понавља твоја тетка често током ваших телефонских разговора, откако се разболела. Знаш, мила, ово је провинција, сви ће загледати ко ми је дошао, а вас три сте ми најближи род, Ивана, Драгица и ти. Ослушкујеш да ли јој у гласу трепери пребацивање што је прошло више од годину дана откако је ниси обишла, али га не препознајеш. Било би лакше да замера. Ивана јој одлази свака два месеца, Драгица два-три пута годишње, и оне имају породице, али и мање амбиције – ваљда. Углављују некако вашу бездетну тетку. Тетка, наравно да ћу доћи кад се то једном деси, кажеш, штимујући глас благом љутњом. Је л' обећаваш? Обећавам, али неће то скоро, жилава си ти, доћи ћу овог лета, сигурно. А време наставља да те гази, док посрћући настојиш да га сустигнеш, са телефоном на увету, поред компјутера у канцеларији, док је напољу већ увелико мрак, с варјачом, с пеглом, с крпом, за столом са својом децом, чије школске задатке треба проверити... Класични модел презапослене жене у који си потонула, још се трудиш да углавиш и спорт, и као мозаик, твоја свакодневица бива попуњена скоро до последње тачке, у часу када ти се и мајка разболева. Тада дефинитивно отпада твоја болесна, бездетна тетка. Редовно је позиваш, углавном током викенда, обавезно за празнике, и обећаваш, доћи ћеш свакако. И тако две године. До вести. До тужне вести какве кад-тад стигну.

И док на брзину пакујеш ствари за два дана, јер имаш свега непуна три сата до поласка аутобуса, у часу кад отвараш фиоку с вешом, искрсава ти прича о теткиним гаћицама и перверзњаку. Зашто баш сада, побогу? негодујеш, али не вреди, већ је улетела у брисани простор који је за собом оставила Вест. Зашто баш сада? Да ли зато што је смрт најперверзнија ствар на свету? Прикује те

за кревет и завуче ти се под покривач, продре ти кроз кожу, доспе до сваког атома твог тела, темељно сишући капи живота, једну по једну, до последње. Прича о теткимим гаћицама. Ево је сада, пред твојим очима. Вас три поређане сте на троседу цветног дезена, као лутке, једна поред друге, имаш можда 13 година, Драгица 14, Ивана 16. Све три вас је позвала на десетак дана, за летњи распуст. Управо сте се вратиле из парка и поседале. Недостаје Сандра. У дневној соби је пријатан хлад. Кроз допола спуштену ролетну допире летња јара, титрави весели ваздух. И он учествује у њеној причи, сав успаљен. У васпитној причи. Мршава девојчица кратке црне косе упадљиво је одсутна, тетка повремено баца поглед у правцу кухиње, одакле се чује шуштање кеса и отварање фиока. Добацује јој да вам се придружи, и да не квари ручак слаткишима, али она не одговара. Видиш Иванина и Драгичина боса, прашњава стопала, Иванина спуштена на тепих, док Драгичина лебде у ваздуху због њеног ниског раста. Видиш Иванине избријане ноге у шортсу, помишљаш како ћеш то исто радити, врло брзо. Драгица каже да неће никада, да јој не сметају длацице. Видиш и њихове репове дуж ознојених вратова, све три имате плаве косе скупљене гумицом. Време је ручку. Али пре ручка, мало ћете попричати. Васпитна прича. Мајке вам тако нешто не би испричале, каже тетка, није им се тако нешто, хвала богу, ни догодило, додаје. Само да знате, и то постоји, око нас, показује на прозор. Дакле, перверзњаци су напољу, свуда около, закључујеш. Треба бити опрезан. Шта је урадио? Срела га је на аутобуској станици, кад је допутовала из Београда, био је август, око поднева, дувао је врели ветар. Понудио јој је да понесе кофер до зграде, тад је још живела сама, удовац ће у њен живот ући касније. Човек јој се учинио познатим, питала га је да ли га је виђала код Наде, учитељице, на шта је он одсечно климнуо главом. Позвала га је да уђе, рекавши да мора да га почасти с мало новца, бар за једно пиво. У тој тачки сећање те издаје, заскаче га сећање на сећање, једно, па друго, и геометријском прогресијом воде те до два могућа решења. По једном, тетка покушава да га отера, након што јој је строгим гласом рекао да скине гаћице и да му их да. Он је хвата за надланицу и виче, сав зајапурен, скидај гаће, кад ти кажем! Нећу ти ништа, само ми их дај. Баш као да га она сама нимало не занима, и као да су те гаће заправо његове и неком грешком су се нашле на њој. Он само тражи да му их одмах врати. Она на брзину задиже сукњу, на срећу, лето је, па је лако обучена, свлачи гаћице и пружа му их. Он их граби и излеће из стана. По другом решењу одмах је уронио нос у белу памучну тканину, зажмутивши од ужитка, па тек онда изашао из стана, и то упадљиво мирним кораком, чиме ово решење поставља темељ

твојој представи о настраним људима који сматрају да имају права на своју изопаченост, јер су тако створени, за шта не носе одговорност, и да морају да удовоље својим нагонима, односно да им свет мора пружити прилику за то, штавише – да им то дугује.

Драгица скаче са троседа и креће ка купатилу, наводно да поврати од теткине приче, увек је највише драмила од свих вас. Ух, тетка, како је то одвратно! – виче, млатећи рукама, и тада се у твом видном пољу појављује Сандра, танких, дугих ногу у бермудама, нагло ижчикљала, мало повијених леђа, због чега ју је тетка стално опомињала да се исправи. Ено Сандре пред твојим очима и сада, после више деценија, искрсава као дух, ено је како подсмешљивим погледом прати малу, пуначку Драгицу ка купатилу, као да каже, коначно мало узбуђења... Увек је изгледала као да јој је страшно досадно, као да је све гњави. Њен отац је често понављао како је најбољи математичар у разреду, и како једино математику и воли, све друго јој је досадно...

Не брини, нису ми се уста искривила, рекла је твоја бездетна тетка, после првог шлога. То јој је било најважније. Њен диван нос задигнутог врха био је задовољан. Исти тај нос, или понос, свеједно, једном ће покосити бебу у њеном стомаку, стару четири месеца. Ближила се четрдесетим годинама, тада кад је затруднела, али није то био разлог за абортус, већ реакција њеног супруга. Како хоћеш, рекао је, кад га је питала да ли да задржи бебу. Две речи, како хоћеш, убијају један људски заматак. Две речи улазе и у ваше животе, јер се ваша бездетна тетка још снажније везује за вас, поготову откако се Сандра удаје и одлази из њиховог града, рађа сина, и после десетак година се разводи и започиње живот с неком младом женом. Што се држало у строгој тајности од целе фамилије, док теткин муж није преминуо. Грешка у васпитању, рећи ће провинција, маћеха је крива, она глумица, ко други... Ох, јада теткиног, и срамоте!

Тужну вест преноси ти Иванина мајка, дрхтавим али мрачним гласом у којем одмах читаш прекор. Она *зна* да ти по том невремену нећеш кренути на сахрану. Напољу је минус десет, снег непрестано пада већ сатима, на телевизији стално упозоравају да се на пут не иде без преке потребе. И онда чујеш себе како изговараш, идем и ја с њима, наравно. Љуби је тетка, каже изненађено, плачним али задовољним гласом. Кад већ ја не могу, добро је да све три одете, додаје.

У недовољно загрејаном кафићу на главној аутобуској станици проводите читава четири сата чекајући аутобус који у правцу из теткиног града ка престоници остаје блокиран на ауто-путу због преврнутог шлепера. Наизменично једна по једна одлазите до

шалтера с питањем како је могуће да не постоје друга кола, али одговор не добијате, те ваш отпор лагано сплашњава. Испијате кафу за кафом, чај за чајем, одлазите у тоалет сваки час како би празних бешика кренуле на пут, а аутобус никако не стиже, стопала су одавно ледена. И све приче испричане. Већ се осећа замор речи које размењујете над малим столом, у задимљеној просторији пуној дремљивих путника, и кофера. Ти прва престајеш да говориш. Зато што ти изненада пристиже мисао да тај догађај скрива нешто важно, ниједног часа се не кајеш што си кренула, чак ти се чини да много боље од њих подносиш чекање на станици које директно скраћује дужину времена које ћете провести у том бдењу. Ајде, шта сте се смркле, као да пропуштамо неку забаву, усуђујеш се да кажеш. Бар да стигнемо на опело, каже Ивана, сузних очију. Најрадије би ти сасула у лице да је боље да ћутиш, јер тетку ниједном ниси обишла током њене болести, али је у томе спречава Случај смрти твоје мајке, који се у међувремену одиграо. Поново ти у свест пристижу две речи теткиног мужа, како хоћеш, онда када се одлучивало о судбини њихове бебе. Да те речи нису изговорене, беба би била рођена и сада би то била жена од четрдесетак година која бди поред ковчега своје мајке, а која би претходно, саопштивши тужну вест, поручила да по том времену никако не путујете...

Ивана и Драгица смештају се на седишта испред твог, што ти одговара. Поред тебе је неки младић у црвеној скијашкој јакни. Заваљујеш се на своје седиште поред прозора и покриваш јакном. Савијаш рукав и углављујеш га између образа и стакла, а онда се препушташ призорима снежне белине ноћи. Поново ти искрсава сећање на човека који гура бабу у колицима, поново се саплићеш и посрћеш, али тог пута покушаваш да се задржиш, хватајући њега за надланицу. Управо у тој тачки смештен је ужас догађаја који си дубоко потиснула већ исте вечери, који нећеш ни тетки препричати, касније ни мајци, али који ће се по принципу спојених судова излити у сан, поновљен много пута, а већ сећање на сан, нећеш лако отерати. Ту је и сад, мрмљаш себи у браду, ту је. Његов празан рукав који ти остаје у шаци! Схваташ да човек нема леву руку, и то откриће оставља ти траг у свести, у меморији, тако оштар и јасан да ни наредна слика стргнуте кошуље, коју је можда огрнуо, и која пада на земљу откривајући обе руке, голе, неће поништити ужас који се већ догодио, ни донети разјашњење, тим пре јер не знаш да ли потиче из стварног сећања, или накнадно уграђеног, тек да би ствар *йојравила*, још као мала никада ниси могла да поднесеш наред, поломљену лутку, покварену играчку. Још ће и снови који ће уследити све помрсити, те никада и нећеш сазнати да ли је имао обе руке или није. Зато си и пала, зато што те рукав кошуље

није могао задржати, размишљаш приљубљена за хладно прозорско стакло, док ти се поглед губи у снажној вејавици која као да *на шерену* управо спроводи Манов закон путовања, до потпуности сједињујући простор и време. Из такве мешавине, ено, искрсава теткина бела шака, с пегицама, која те води у купатило, сву блатњаву, покушавајући да те утеша, док гласно плачеш од страха који те сустигао тек пошто си крочила у њихов стан. Искрсава и Сандра, како пролази ходником, и њен ликујући осмејак.

Поента, каква ће бити поента тог пута? питаш се. Користећи смесу који ти с оне стране стакла праве небо, простор и време, резимираш шему своје јаве и фикције. Дакле, две речи, како хоћеш, убијају бебу. Не постоји жена која плаче поред ковчега и која поручује, никако по овом кијамету... Крећете. Преврће се шлепер. Блокада ауто-пута која траје четири сата. Промрзле ноге. Напокон стиже аутобус и полазите. Ауто-пут је колико-толико проходан, али аутобус напредује сасвим споро. Две речи убијају бебу, или тетка убија бебу, својим поносом, како се узме, ако је то била тетка, онда она може да понови убиство. Да вас из сандука, вероватно положеног на сто, наред дневне собе, нанишани и покоси на ауто-путу. Некаквим стрелама. У ковчегу поред ње, мора да је шешир, помишљаш. Сигурно га јој је неко спаковао. За *њен* пут. Живот су јој обележили шешири, хаљине, боје, нијансе, све је морало да се слаже, у свакој прилици, шанел стил, и фризура у стилу Ингрид Бергман, скандинавски плава коса, бео тен и индиго плаве очи. Али нема мотив да вас убије – ваша бездетна тетка нема мотив, кажеш себи. За бебу је то био пркос, инат, повређена сујета. Зашто би побила вас, побогу? нижеш несувисле, подивљале мисли док аутобус клизи, док гледаш кроз прозор у завејане пределе, у брисаче који непрекидно раде, некако узалуд, као да нешто изводе, млатарајући кроз зимску ноћ, немилосрдну, непријатељску. Не, не би вас *она* убила, разјашњаваш себи. Убио би вас њен Случај смрти. Ослобођена енергија смрти. Тек због неког изопаченог смисла који би неко на небу укњижио у књигу великих, вечитих иронија. Можда не би страдале све три, само једна, довољно. Можда та енергија управо кружи око ваших глава, вребајући погодан час за свој наум. Посматраш њихове главе на седишту испред свог, офарбаних коса, помишљаш како старите... Младић поред тебе гунђа, запомаже, шта је он богу згрешио, путовао је из Беча до Београда 15 сати, сад још и ово... Аутобус иде 40 на сат! Све док му ниси одбрусил да хоћеш да спаваш и да би било добро да ућути, и да сте сви у истом сосу. Он је уосталом кренуо кући, а нас три, кажеш му, показујући на уснуле главе својих сестара – на бдење. На какво бдење? пита. Тетка нам је преминула, одговараш, у току је бдење на које ко зна да ли

ћемо стићи. Он се мршти, извињава, не свиђа му се твој одговор, чак се мало згадио, очигледно је сујеверан, не допада му се што поред њега седи неко ко је кренуо на сахрану. А испред њега још и њих две, такође на сахрану. Такорећи га је смрт опколила. И онда се дешава застој. Ваш аутобус наилази на ланчани судар, и то на истом делу ауто-пута на којем се преврнуо шлепер, само на супротној страни. Да, ту је пробуђена енергија смрти, објашњаваш себи. Ту је некога ловила, али је тог пута остала празних руку. Додуше, није морала имати никакве везе с тетком која вас, ушушкана, чека у ковчегу. Невина и блага, попут пилета. Ипак, још много је остало од пута... Остајете блокирани више сати, кабина аутобуса је потпуно расхлађена. Твој сапутник на седишту поред твог повремено те гледа испод ока, као кривца, али не проговара.

Стижете ипак безбедне, после 13 сати пута, уместо четири, колико то путовање траје у нормалним околностима, стижете слеђених вилица – стопала већ одавно не осећате – укочених шака, слепљених коса, већ масних од путне прашине, а све три сте одмах по пријему Вести опрале косе. Од аутобуске станице хватате пречицу кроз исти онај парк, који су у међувремену средили. Пусто је, само што није свануло. Нема бабе с колицима ни нервозног пратиоца, можда једноруког, ко зна да ли су и живи, баба није сигурно, размишљаш. И с неком зебњом одгурујеш улазна врата теткине зграде, која већ одавно више није у боји ваниле, већ је бледосива, затим се пешке, јер лифта и нема, пењете на други спрат, где вас нестрпљиво чека она, на позорници, на малој позорници од ковчега. Нешто вам је спремила. Нешто ће извести.

Нема куцања, ни звоњаве, таман посла, не сме ништа да поремети омамљујућу, тужну тишину, прича се шапатом. Дочекују вас комшинице, пријатељи, поздрављате се, не познајеш готово никога, док се Ивана са свима грли, плаче. С неким теткиним пријатељицама беше се зближила током њене болести. Драгица шмркће под Иваниним раменом. Коначно улазите у дневну собу, где је на два спојена стола спуштен ковчег. Лево и десно од ковчега поређане су уза зид столице на којима седе људи, у тишини. Нису све попуњене. Драгица кратко објашњава некој жени зашто касните, и изненада у њој препознајеш Сандру. Угојена, с обручем сала око струка, ногу и даље танких, обучена у црне фармерке и црну ролку која открива велике опуштене груди, као да није ставила грудњак. Само је лице исто, дечачко, сада с понеком бором, коса и даље кратка, офарбана у тамносмеђу боју, убојито црне очи. Касније, кад останете саме, вас три, Ивана ће грдити Драгицу, шта јој уште објашњаваш, што јој се правдаш, рећи ће, није обишла тетку откако

је теча умро, пуне три године, а сад је дошла да узме кључеве од стана, као да њу и боли уво што смо закасниле...

Најпре запажаш бели свилени покров, сијуцкав на бледом вештачком светлу које губи снагу под дневним, што продире кроз завесу, мешајући се у јединствено светло, свечано и посмртно. Бдење још траје. У дну ковчега стоји шешир.

Свануло је, откриј је, говори неко кроз шапат. Вас три, још неоткрављене од зиме, живље од тетке тек зато што се некако померате, прилазите једна по једна, Ивана прва, па Драгица, па ти. Ивана плаче гласно, изговара неки прикладан текст, питаш се да ли је вежбала, прекораваш себе због те мисли, Драгица ситно тресе раменима, мала, четвртаста Драгица, натапиране, жбунасте косе. Нико јој не може објаснити да се то више не ради. Ивана, опет, крупна, висока, стамена, сигурна на својим ногама, али уцвела.

Тетка, видиш да сам дошла, проговараш шапатам, саме речи излазе из уста, док јој посматраш главу невероватно смањену, личи на лутку, на лутку из луткарског позоришта у каквом је такође играла, личи на малог скандинавског дечака, кратке, потпуно беле косе, нежног, зачудо лепог лица, али које се тешко доводи у везу с њеним овалним пркосним лицем, истакнутих јагодица. Спава. Мали скандинавски дечак спава. Ређаш чудне, неразумљиве мисли. Поп још неће доћи, опело је тек за два сата. Барем имате времена да попијете кафу и коначно се угрејете. И остали људи се опраштају од покојнице, затим јој Ивана покрива лице, и онда, пошто тетка не сме ниједног часа остати сама, на смену одлазите у топлу кухињу пуну водене паре која се уздише над шпоретом. Млада, теби непозната жена, у црнини, захвата воду из велике шерпе, излива је у цезву и приставља вам кафу, коначно.

Пошто испијеш топли напитака, упућујеш се ка купатилу, пролазећи кроз дневну собу, поред ковчега. Запажаш да је поред тетке тренутно само Сандра на столици. Умиваш се, проналазиш памучне туфере и чистиш лице теткиним лосионом, кружећи погледом преко њених ситница, прибора за хигијену, виклера, пудријере, четке за косу, пуне белих власи... Тек тада стеже те туга. Излазиш из купатила и улазиш у спаваћу собу, где се дуже задржаваш, пресвлачиш, мало сређујеш косу, тетка би то одобрила, кажеш себи, тебе је посебно волела зато што си увек дотерана. Осећаш да ти се очи влаже, док замишљаш како њено небеско око лебди негде под плафоном и мотри на све вас. Како се понашате, да ли све протиче достајанствено. Стављаш светли руж, замишљајући Ивановин благо презрив поглед којим ће те ошинути, прскаш мало парфема, облачиш топлије панталоне, јер ће на гробљу тек бити ледено, и тако сређена враћаш се у дневну собу, која је заправо пролазна, и где

тренутно царује твоја тетка, на уздигнутој позорници, као уснула краљица. Одмах с доворотника примећујеш да тренутно поред ње бди и даље само Сандра, бледог, смореног лица. Сусрећу вам се погледи, и у часу кад помишљаш да продужиш ка трпезарији и тамо нешто мало презалогојиш, зауставља те мисао да је ред, некако је ред да јој се придружиш и да мало попричате, нисте се видели најмање двадесет година... Без обзира на све. Без обзира на строгу Иванину инструкцију да је треба игнорисати, сматраш да је то пристojно. Сматраш и да теткино лебдеће око то очекује од тебе. Седаш преко пута ње. Између вас је сто са ковчегом који ти делимично заклања поглед, тако да јој видиш само горњи део тела, негде од пупка навише, те и ваши погледи клизе над делом сандука где су теткина стопала, уз која приљубљено и одано тихује тамноцрвени шешир с машном у боји слонове кости. Некако посебно важан. Као неко коме је додељена значајна улога, коју је он чак преозбиљно схватио.

Да ли су поделили стан? питаш Сандру, пошто си чула од тетке да се развела... И креће њена прича, што ниси уопште очекивала, јер ни у детињству, ни у младости, током сусрета, никада није била говорљива. Сада се жали на рад у неком бутику, на колегинице, на послодавца, а ко ми је крив, каже, кад сам била лења да завршим факултет, тата се сигурно преврће у гробу... Да, развела се и не каје се, кињео ју је и малтретирао, онако психички... Одморила се. Син је на њеној страни, то јој је важно, ради у некој фармацеутској кући за одличну плату... Не спомиње младу жену с којом живи, а ти упорно мислиш само на њу, мислиш на то како је увек имала превише мушких хормона, и дубљи глас... Некако је све дошло на своје, кажеш у себи, помирљиво, и онда... Онда зачујеш тихо предење. Изоштраваш чула, престајући да пратиш Сандрину причу. Бацаш поглед на своју бездетну тетку и *без икакве сумње* закључујеш да звук допире од ње, чак ти се чини да се и покров благо подиже и спушта, под снопом јутарње светлости у којој се цакле дрхтураве честице прашине. У делићу секунде, у некој лудој, ослобођеној, потпуно аутономној честици времена, помишљаш да твоја тетка није сасвим мртва, и то никако није обична, успутна мисао, већ вера, ти, дакле, *верујеш* да постоји, да још постоји мало живота у твојој тетци, и да вас она управо тим звуком поздравља, истовремено наздрављајући ономе ко је чека, неком шармантном принцу у црном који шири руке ка њој, ти, дакле, *верујеш* да управо присуствујеш величанственом пресељењу једног људског бића, или његовог дела, из једног у други свет, шумном *преносу*, копирању теткиног бића у трајност, оног дела који је небесима једино занимљив, а што вероватно чини његову бит. Тај шумни пренос можда

је доступан само твојим чулима, твоја бездетна тетка приређује ти чисту ексклузиву, помишљаш егзалтирано, у још луђем трену осећаш ватромет некакве детиње радости, можеш да скочиш и изљубиш је, и кажеш јој, видиш, тетка, дошла сам пре твог коначног краја. У наставку ти пристиже мисао да физички крај човека није чин, већ процес, што управо схваташ захваљујући тетки и њеној последњој представи, последњој улози, којом покушава да ти нешто саопшти, да ти неку тајну оног света прокријумчари. У следећој помахниталој честици времена помишљаш да је смисао бдења управо у тихом чекању да покојник потпуно пређе на ону страну, да испусти последње честице ваздуха из тела, што присутнима личи на чујно, кркљаво дисање или мајче предење. Твоја бездетна тетка, глумица, има свој последњи наступ, понављаш у себи, најзад осећајући језу по читавом телу, што је свакако повратак у нормалност, из трансцендентне епизоде у тиху, питому стварност која, начас ошамућена, лагано обнавља своје контуре. Стварност уобличену комадима намештаја, великим зидним огледалом, за ту прилику прекривеним белим чаршавом, столицама поређаним уза два супротна зида, ковчегом постављеним у средиште просторије, који личи на драгоцен, грандиозан експонат, чипканим завесама кроз које допире бледа светлост зоре. И кад већ осећаш напад гушења, јер твој радио немо врштити, запомаже, тражећи објашњење, док тетка једнако преде, чујеш спасоносни глас. Ана, Ана, то је Милош, ево га овде, спава, има девијацију у носу... Зато тај звук, говори Сандра, уз суздржани осмех. Скачеш са столице и тражиш га погледом. Да, њен син, од двадесетак година, склупчан на неколико столица поред ње, спава и преде. Ковчег ти је заклањао видик. И тада, на њеном дечачком лицу препознајеш исти, детиње враголасти осмејак који том лицу враћа лепоту, запажаш и притајено задовољство, нешто што јој је донело мало разоноде, јер то бдење се одужило и све је тако досадно, њена маћеха, врло важно, боже мој, умрла је, па шта, умрла је и њена мајка, давно, и то млада, шта је се тиче што јој је умрла маћеха, никад је није ни волела, ни њене представе, ни пробе, ни костиме, ни њене колеге, те смешне глумце, као клоновне који су покушавали да је забаве, што је све морала да трпи, због оца, све је тако досадно, као и сада, сви ти људи... Коначно нешто због чега је вредело доћи, тај шок на Анином лицу, тај исконски страх од мртваца који оживљава... Ето, због тога је вредело доћи. Наравно, и због кључева од стана.